

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 7 grudnia 2015 r.

Poz. 3823

UCHWAŁA NR XVIII/212/15 RADY MIEJSKIEJ W STALOWEJ WOLI

z dnia 13 listopada 2015 r.

w sprawie przepisów porządkowych związanych z przewozem osób i bagażu środkami komunikacji miejskiej w Stalowej Woli realizowanej na obszarze Gminy Stalowa Wola oraz Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych w zakresie publicznego transportu zbiorowego.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1, art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015r., poz. 1515), art. 15 ust. 5 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. prawo przewozowe (Dz. U. z 2015r., poz. 915),

uchwała się, co następuje:

§ 1. Określa się przepisy porządkowe związane z przewozem osób i bagażu środkami komunikacji miejskiej w Stalowej Woli realizowanej na obszarze Gminy Stalowa Wola oraz Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych w zakresie publicznego transportu zbiorowego w brzmieniu jak w Załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Stalowa Wola.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2016 r.

**Wiceprzewodniczący Rady
Miejskiej w Stalowej Woli**

Jan Sibiga

*Załącznik do Uchwały Nr XVIII/212/15
Rady Miejskiej w Stalowej Woli
z dnia 13 listopada 2015 r.*

**Przepisy porządkowe związane z przewozem osób i bagażu
środkami komunikacji miejskiej w Stalowej Woli realizowanej na obszarze Gminy
Stalowa Wola oraz Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych w zakresie
publicznego transportu zbiorowego.**

**Rozdział 1.
Przepisy ogólne**

§ 1.

Niniejsze przepisy porządkowe określają warunki obsługi podróżnych oraz przewozu osób i bagażu (rzeczy) środkami publicznego transportu zbiorowego organizowanego i nadzorowanego przez Gminę Stalowa Wola, przy pomocy operatora publicznego transportu zbiorowego, zwanego dalej „operatorem”.

§ 2.

Użyte w regulaminie określenia oznaczają:

- 1) organizator – Gmina Stalowa Wola,
- 2) operator – przedsiębiorca uprawniony do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie przewozu osób, który zawarł z organizatorem umowę o świadczenie usług publicznego transportu zbiorowego,
- 3) autobusie – należy przez to rozumieć pojazd należący do operatora wykonujący przewozy na liniach komunikacyjnych organizowanych przez Gminę Stalowa Wola,
- 4) kontrolerze – należy przez to rozumieć osobę uprawnioną do kontroli biletów na podstawie upoważnienia udzielonego przez operatora lub organizatora
- 5) kursie – należy przez to rozumieć połączenie o określonym czasie (godzinie i terminie realizowania) między ściśle określonymi przystankami komunikacyjnymi na trasie w jednym kierunku,
- 6) podróżnym – należy przez to rozumieć każdą osobę korzystającą z usług przewozowych,
- 7) bilet okresowy – rozumie się przez to odpowiednio bilet okresowy imienny, bilet okresowy na okaziciela, bilet okresowy sieciowy, bilet okresowy liniowy, bilet okresowy wakacyjny,

§ 3.

Ceny za usługi przewozowe w komunikacji miejskiej, uprawnienia do zwolnień i ulg w opłatach za usługi przewozowe, sposób ustalania wysokości opłat dodatkowych i opłaty manipulacyjnej w razie niedopełnienia obowiązków zapłaty należności przewozowych określa odrębna uchwała Rady Miejskiej w Stalowej Woli.

§ 4.

1. Operator zapewnia w swojej siedzibie, w Punkcie Obsługi Klienta oraz na swojej stronie internetowej bezpłatny wgląd do wszystkich przepisów przewozowych obowiązujących podróżnych na terenie Gminy Stalowa Wola oraz gmin, z którymi Gmina Stalowa Wola zawarła porozumienia międzygminne.
2. Operator zobowiązany jest umieścić w autobusach oraz na swojej stronie internetowej aktualne informacje dotyczące cen za usługi przewozowe, o rodzajach biletów, które emituje oraz informacje o osobach uprawnionych do zwolnień i ulg w opłatach za usługi przewozowe w komunikacji miejskiej, a także o wysokości opłat dodatkowych i opłaty manipulacyjnej.

§ 5.

1. Przewozy osób i rzeczy na liniach komunikacyjnych organizowanych przez Gminę Stalowa Wola odbywają się autobusami.
2. Podróżny zawiera z operatorem umowę przewozu poprzez wejście do autobusu.

§ 6.

1. Podróżni oraz kierowcy autobusów, pracownicy nadzoru ruchu, kontrolerzy biletów są obowiązani przestrzegać postanowień niniejszych przepisów porządkowych.
2. Kierowcy autobusów, pracownicy nadzoru ruchu i kontrolerzy biletów obowiązani są do wydawania wskazówek, uwag oraz poleceń mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa podróżnych, prawidłowe funkcjonowanie przewozu organizowanego przez Gminę Stalowa Wola oraz egzekwowanie niniejszych przepisów porządkowych. Podróżni obowiązani są podporządkować się wskazówkom, uwagom oraz poleceniom, o których mowa w zdaniu pierwszym.
3. W przypadkach nadzwyczajnych, takich jak np. zagrożenie zdrowia lub życia, popełnienie przestępstwa, rażące naruszenie przepisów porządkowych lub inne poważne zakłócenie porządku publicznego, kierowca autobusu uprawniony jest do zmiany ustalonej trasy przejazdu w celu skorzystania z pomocy odpowiednich służb, w szczególności Policji, jednostki ratowniczo – gaśniczej, placówki służby zdrowia.
4. W przypadku awaryjnej zmiany trasy przejazdu kierowca autobusu lub pracownicy nadzoru ruchu obowiązani są do poinformowania podróżnych o zmianie przebiegu ustalonej trasy.

§ 7.

Znalazca rzeczy pozostawionej w autobusie powinien powiadomić o jej znalezieniu kierowcę autobusu i przekazać kierowcy znaną rzecz.

§ 8.

1. Podróżny uprawniony do bezpłatnych usług przewozowych oraz ulg za usługi przewozowe

w komunikacji miejskiej na podstawie ustaw lub uchwały Rady Miejskiej w Stalowej Woli ma obowiązek zabrać ze sobą do autobusu odpowiedni dokument potwierdzający to uprawnienie.

2. Wykaz dokumentów poświadczających uprawnienia do bezpłatnych usług przewozowych oraz ulg za usługi przewozowe w komunikacji miejskiej określa stosowna uchwała Rady Miejskiej w Stalowej Woli.

3. Podróżny, który nie jest uprawniony do bezpłatnych usług przewozowych oraz ulg za usługi przewozowe w komunikacji miejskiej na podstawie ustaw lub uchwały Rady Miejskiej w Stalowej Woli ma obowiązek uiścić pełną należność za przejazd.

§ 9.

1. Podróżny ma prawo:

- 1) do godziwych i bezpiecznych warunków podróżowania zgodnie z rozkładem jazdy,
- 2) do kulturalnej, z poszanowaniem godności osobistej obsługi przez kierujących autobusami, pracowników nadzoru ruchu i osoby kontrolujące.

2. W razie awarii lub uszkodzenia autobusu, podróżnemu posiadającemu skasowany bilet z tego autobusu przysługuje prawo kontynuowania jazdy na podstawie tego biletu następnym autobusem tej samej linii lub innej linii przebiegającej tą samą trasą albo autobusem zastępczym podstawionym przez operatora.

Rozdział 2.

Ogólne zasady korzystania z biletów

§ 10.

1. W celu wypełnienia obowiązku zapłaty należności za przejazd, podróżny winien nabyć bilet emitowany przez operatora.

2. Operator emituje bilety w formie:

- 1) papierowych bloczków ze stosownym nadrukiem (bilety jednorazowe, bilety czasowe),
- 2) papierowych znaczków ze stosownym nadrukiem i hologramem, wydawanych wraz z legitymacją (bilety okresowe),
- 3) elektronicznej – za pomocą telefonu komórkowego (bilety jednorazowe, bilety czasowe).

3. Podróżny wypełnia obowiązek zapłaty należności za przejazd poprzez:

- 1) skasowanie biletu w znajdującym się w autobusie kasowniku, tj. włożenie biletu do kasownika i nadanie mu cech ważności przez dokonanie na nim odpowiedniego nadruku w postaci ciągu liter i cyfr (dotyczy np. biletów jednorazowych, biletów czasowych),
- 2) wykupienie odpowiedniego znaczka do legitymacji (dotyczy biletów okresowych),
- 3) zakupienie biletu elektronicznego za pomocą telefonu komórkowego (bilety jednorazowe i bilety czasowe).

4. Podróżny ma obowiązek sprawdzić poprawność skasowania. Jeżeli podróżny stwierdzi nieczytelność lub niepoprawność skasowania wówczas ma obowiązek zgłoszenia tego faktu kierowcy autobusu.
5. W przypadku stwierdzenia awarii urządzeń kasujących podróżny zobowiązany jest powiadomić o tym kierującego autobusem.
6. Za bilety nieważne uważa się bilety:
  - 1) zniszczone (wymięte, podarte – w stopniu uniemożliwiającym odczytanie nadruku w postaci ciągu liter i cyfr, numeru biletu);
  - 2) wielokrotnie kasowane, podrobione bądź emitowane przez podmioty inne niż organizator lub operator;
  - 3) skasowane po wezwaniu do okazania;
  - 4) o zaniżonej wartości;
  - 5) jednorazowe skasowane w innym autobusie;
  - 6) czasowe po upływie czasu ważności;
  - 7) okresowe nieważne na danej trasie lub przeterminowane;
  - 8) odstąpione przez inną osobę.
  - 9) bilety imienne, na którym po naniesieniu zewnętrznych cech biletu imiennego (imię, nazwisko oraz numer dokumentu ze zdjęciem użytkownika biletu), dokonano jakiegokolwiek poprawek, zmian lub usunięć.
  - 10) w przypadku biletu emitowanego w formie elektronicznej: ze wskazaniem numeru innego pojazdu (autobusu) niż numer pojazdu (autobusu), w którym jest przeprowadzana kontrola. Nie dotyczy biletu czasowego dobowego.

§ 11.

1. Bilety emitowane w formie papierowych bloczków (jednorazowe, bilety czasowe) można nabywać w Punktach Obsługi Klienta prowadzonych przez Operatora oraz w punktach sprzedaży.
2. Bilety emitowane w formie elektronicznej za pomocą telefonu komórkowego można nabywać po zainstalowaniu w telefonie odpowiedniej aplikacji lub wykonaniu połączenia pod właściwy numer.
3. Bilety okresowe można nabywać w Punktach Obsługi Klienta prowadzonych przez Operatora.
4. Dystrybutorzy i sprzedawcy detaliczni biletów nie są upoważnieni do udzielania informacji dotyczących zasad korzystania z biletów. Za udzielone informacje Organizator i Operator nie ponoszą odpowiedzialności.

§ 12.

1. W autobusach komunikacji miejskiej dostępne w sprzedaży są tylko bilety jednorazowe i czasowy dobowy. Zakup biletu u kierującego autobusem powinien nastąpić na przystanku, na którym podróżny wsiada.
2. Kierowca autobusu może prowadzić sprzedaż biletów wyłącznie podczas postojów na przystankach komunikacyjnych.

3. W przypadku konieczności zakupu biletu u kierowcy autobusu podróżny:
  - 1) zobowiązany jest wejść do autobusu przednim wejściem;
  - 2) bezpośrednio po wejściu do autobusu obowiązany jest niezwłocznie udać się do kierowcy autobusu celem zakupu biletu i natychmiast po zakupie biletu, a przed dojazdem do następnego przystanku, skasować go w najbliższym kasowniku.

Rozdział 3.

Zasady korzystania z biletów jednorazowych

§ 13.

1. Odpowiedni bilet jednorazowy uprawnia do przejazdu jednym autobusem, w jednym kursie, na wybranej przez podróżnego linii, na całym jej przebiegu w zależności od tego w jakiej strefie przebiega linia i jaki bilet strefowy podróżny posiada.
2. Podróżny, który nie posiada ważnego biletu okresowego lub dokumentu uprawniającego do bezpłatnych przejazdów, jest obowiązany skasować bilet niezwłocznie po wejściu do autobusu. W przypadku braku biletu podróżny winien niezwłocznie po wejściu do autobusu zgłosić ten fakt kierującemu i przygotować odliczoną kwotę na zakup biletu.
3. Jeden bilet uprawnia do przejazdu jednego podróżnego.
4. Skasowanego biletu nie wolno odstępować innemu podróżnemu.
5. Dopuszcza się łączenie biletów jednorazowych w celu uzyskania większego nominału biletów, pod warunkiem że bilety zostały skasowane bezpośrednio po sobie.
6. W przypadku zmiany cen biletów podróżny, w celu wykorzystania wcześniej zakupionego biletu jednorazowego (głównego), może w okresie do dwóch miesięcy od daty wprowadzenia zmiany cen skorzystać z dopłaty w formie biletu jednorazowego uzupełniającego. Suma ceny biletu głównego oraz ceny biletu jednorazowego powinna być równa cenie biletu obowiązującej w dniu przejazdu, a bilety powinny zostać skasowane bezpośrednio po sobie.

Rozdział 4.

Zasady korzystania z biletów czasowych wieloprzejazdowych - dobowych

§ 14.

1. Bilet czasowy uprawnia do przejazdu przez czas na nim określony. Czas ten określony jest w minutach lub godzinach.
2. Na podstawie biletu czasowego, skasowanego w jednym autobusie podróżny może korzystać z każdego innego autobusu w komunikacji miejskiej pod warunkiem, że przed wejściem do innego autobusu nie upłynął jeszcze czas określony na bilecie.

3. Czas, w którym podróżny rozpoczął przejazd ustala się na podstawie czterech ostatnich cyfr wydrukowanych na bilecie przez kasownika.
4. Czas ważności lub godzina zakupu biletu nabytego przez telefon komórkowy wyświetlany jest w telefonie.
5. Podróżny wsiadający do autobusu na przystanku początkowym może wstrzymać się ze skasowaniem biletu do czasu aż rozpocznie się przewóz.
6. Podróżny uprawniony jest do kontynuowania przejazdu do końca kursu, w sytuacji, gdy czas określony na bilecie, upłynął podczas przejazdu tym kursem.
8. Podróżny uprawniony jest do kontynuowania przejazdu mimo upływu czasu określonego na bilecie w przypadku:
  - 1) awarii autobusu,
  - 2) kolizji drogowej na trasie przejazdu.

Rozdział 5.

Zasady korzystania z biletów czasowych wieloprzejazdowych - okresowych

§ 15.

1. Bilet okresowy z określonymi liniami komunikacyjnymi uprawnia do przejazdu autobusami wskazanymi na bilecie, w strefie wskazanej na bilecie.
2. Bilet okresowy sieciowy uprawnia do przejazdu wszystkimi liniami komunikacyjnymi w strefie wskazanej na bilecie.
3. Do wydania legitymacji uprawniającej do nabycia imiennego biletu okresowego należy przedłożyć aktualne zdjęcie, dokument potwierdzający tożsamość oraz dokument uprawniający do korzystania z przejazdów ulgowych.
4. Bilet okresowy imienny uprawnia do przejazdu autobusem jedynie osobę wskazaną w imiennej legitymacji ze zdjęciem wydawanej przez operatora.
5. Bilet okresowy na okaziciela uprawnia do przejazdu osobę, która w trakcie kontroli posiada taki bilet.
6. Podróżny może korzystać z przewozów na podstawie zakupionego biletu okresowego w okresie jego ważności zamieszczonym na bilecie, w dni tygodnia wskazane na bilecie, przez całą dobę.
7. Podróżny korzystający z imiennego biletu okresowego ulgowego jest zobowiązany posiadać przy sobie dokument potwierdzający prawo do ulgi.
8. Podwyżka cen biletów okresowych, która wchodzi w życie w trakcie ważności wykupionego wcześniej biletu okresowego nie wymaga od Podróżnego dopłaty.

Rozdział 6.

Zasady dotyczące przeprowadzania kontroli biletów

§ 16.

1. Kontroli mogą dokonywać wyłącznie osoby upoważnione przez operatora lub organizatora (w tym również kierowcy autobusów) zwane dalej „kontrolerem”.
2. W czasie trwania kontroli, kontroler winien posiadać identyfikator umieszczony w widocznym miejscu, który zawiera dane operatora, zdjęcie, numer służbowy kontrolera, zakres upoważnienia oraz podpis i pieczęć wystawcy.
3. Rozpoczęcie kontroli następuje z chwilą jej ogłoszenia.
4. Kontrola biletów odbywa się podczas jazdy autobusu i w autobusie.
5. Po wejściu do autobusu kontroler musi głośno i wyraźnie ogłosić przystąpienie do kontroli biletów: „Dzień dobry (dobry wieczór), proszę przygotować bilety do kontroli”. Ogłoszenie kontroli może również nastąpić przez elektroniczny system informacji pasażerskiej.
6. Kontrolujący obowiązani są do udzielenia podróżnym wszystkich informacji dotyczących taryfy, rodzajów biletów, obowiązujących przepisów porządkowych, wysokości opłat dodatkowych, a na każde żądanie podróżnego umożliwić spisanie przez podróżnego swojego numeru służbowego oraz poinformować o miejscu i sposobie składania reklamacji.

§ 17.

1. Podróżny zobowiązany jest posiadać ważny bilet podczas przejazdu. Przez ważny bilet należy rozumieć bilet o odpowiednim rodzaju, nominalnie cenowym, prawidłowo skasowany, niezniszczony. Obowiązkiem podróżnego jest niezwłocznie skasować bilet, tj. bezpośrednio po wejściu do autobusu lub po zakupie biletu u kierowcy, a przed dojazdem do następnego przystanku. Podczas kontroli podróżny ma obowiązek okazać na żądanie kontrolującego ważny bilet.
2. Podróżnemu nie wolno odstępować biletu innej osobie, jak również korzystać z biletu przekazanego (podanego), wykorzystanego wcześniej. Nieważny jest bilet jednorazowy użyty przez inną osobę korzystającą z przewozu na podstawie tego biletu.
3. Nie można legitymować się biletem przed jego skasowaniem, jako ważnym biletem uprawniającym do przejazdu. Bilet jednorazowy kasowany dwukrotnie jest nieważny.
4. Bilety okresowe ważne są przez całą dobę i należy je okazywać podczas kontroli. Znaczek biletu okresowego z numerem innym niż numer legitymacji biletu okresowego jest nieważny.
5. W przypadku biletu zakupionego przez telefon obowiązkiem podróżnego jest pokazanie kontrolerowi aplikacji z wyświetlonymi informacjami o uiszczeniu opłaty za przejazd.
6. Podróżny uprawniony do bezpłatnych usług przewozowych lub ulg za usługi przewozowe obowiązany jest posiadać przy sobie i okazywać na wezwanie kontrolera dokument poświadczający to uprawnienie.

7. Podróżny korzystający z biletu imiennego ma obowiązek posiadać przy sobie i okazać na wezwanie kontrolującego dokument tożsamości.

§ 18.

1. W przypadku stwierdzenia, że podróżny nie posiada ważnego biletu na przejazd, albo nie posiada dokumentu uprawniającego do bezpłatnej usługi przewozowej lub ulgi za usługę przewozową, kontroler wzywa podróżnego do uiszczenia opłaty dodatkowej za przejazd, zgodnie z obowiązującą uchwałą Rady Miejskiej w Stalowej Woli.
2. Podróżny jest zobowiązany do umożliwienia kontrolerowi szczegółowego obejrzenia biletu w celu sprawdzenia prawidłowości skasowania oraz autentyczności biletu.
3. W przypadku odmowy uiszczenia należności wzywa podróżnego do okazania dokumentu umożliwiającego stwierdzenie tożsamości i nakłada opłatę dodatkową wypełniając druk wezwanie do zapłaty opłaty dodatkowej, wg wzoru ustalonego przez operatora.
4. Wezwanie do zapłaty opłaty dodatkowej wypełnia się w dwóch egzemplarzach, z których jeden otrzymuje podróżny, a fakt jego otrzymania potwierdza czytelnym podpisem.
5. Jeżeli podróżny uiszcza opłatę dodatkową bezpośrednio kontrolerowi, fakt jej uiszczenia kontroler potwierdza wypełniając w dwóch egzemplarzach dowód uiszczenia opłaty dodatkowej i należności za przewóz, z których jeden otrzymuje podróżny.
6. Wszelkie uwagi i zastrzeżenia związane z przeprowadzeniem kontroli winny zostać zawarte na wezwaniu do zapłaty opłaty dodatkowej, o którym mowa w ust. 3.
7. Podróżny nieposiadający ważnego biletu, odmawiający zapłacenia należności za przewóz i odmawiający okazania dokumentu tożsamości kontrolerowi biletów, może być usunięty z autobusu.
8. Podróżny, który otrzymał od kontrolera wezwanie do zapłaty opłaty dodatkowej, ma prawo do bezpłatnego powrotu najbliższym kursem realizowanym na trasie od przystanku, na którym wysiadł po zakończeniu kontroli do przystanku docelowego, na którym zamierzał wysiąść w momencie kontroli.
9. W sytuacji, gdy kontrolującym jest kierowca autobusu nie stosuje się ust. 1 i 3÷8
10. W przypadku stwierdzenia przez kierowcę autobusu w trakcie kontroli biletów braku biletu lub ważnego dokumentu uprawniającego do korzystania z bezpłatnego przejazdu bądź stwierdzenia, że pasażer dokonuje przejazdu na podstawie biletu ulgowego, a jednocześnie nie posiada dokumentu uprawniającego do tego przejazdu należy:
  - 1) w pierwszej kolejności zaproponować kupno biletu u kierowcy,
  - 2) w przypadku odmowy zakupu przez pasażera biletu u kierowcy należy uzgodnić telefonicznie z rewizorem możliwość przeprowadzenia kontroli i wystawienia przez rewizora wezwania do zapłaty. W przypadku braku takiej możliwości należy wyprosić pasażera z autobusu,
  - 3) w przypadku, gdy pasażer odmawia opuszczenia pojazdu i zachowuje się agresywnie należy niezwłocznie powiadomić policję i dyspozytora,

- 4) ewentualny podjazd na policje uzgodnić z dyspozytorem.

§ 19.

Kontroler, zgodnie z art. 33a ust. 7 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. prawo przewozowe ma prawo:

- 1) w razie odmowy zapłacenia należności – żądać okazania dokumentu umożliwiającego stwierdzenie tożsamości podróżnego;
- 2) w razie niezapłacenia należności i nieokazania dokumentu – ująć podróżnego i niezwłocznie oddać go w ręce Policji lub innych organów porządkowych, które mają zgodnie z przepisami prawo zatrzymania podróżnego i podjęcia czynności zmierzających do ustalenia jego tożsamości. Do czasu przybycia funkcjonariusza Policji lub innych organów porządkowych, podróżny obowiązany jest pozostać w miejscu przeprowadzania kontroli albo w innym miejscu wskazanym przez kontrolera;
- 3) w razie uzasadnionego podejrzenia, że dokument przewozu albo dokument uprawniający do przejazdu bezpłatnego lub ulgowego jest podrobiony lub przerobiony – zatrzymać dokument za pokwitowaniem oraz przesłać go prokuratorowi lub Policji, z powiadomieniem wystawcy dokumentu.

Rozdział 7. Przewóz osób

§ 20.

1. Podróżny, który zajmuje miejsce oznaczone „dla inwalidy”, „dla osoby z dzieckiem na ręku” itp. obowiązany jest zwolnić to miejsce w razie zgłoszenia się osoby, dla której miejsce takie jest przeznaczone.
2. W autobusach wyposażonych w stanowisko dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich, podróżny powinien umożliwić osobom uprawnionym ustawienie wózka w wyznaczonym miejscu.
3. O ile w autobusie nie ma osoby niepełnosprawnej poruszającej się na wózku inwalidzkim, podróżny zobowiązany jest do umożliwienia ustawienia wózka dziecięcego na stanowisku dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.
4. Podróżni nie mogą zajmować miejsca w pobliżu kierującego autobusem w sposób ograniczający jego pole widzenia, oraz zachowywać się w sposób utrudniający kierującemu prowadzenie autobusu.
5. Kierującemu autobusem zabrania się w czasie jazdy prowadzenia rozmów, spożywania posiłków, palenia tytoniu oraz używania tzw. e-papierosów.

§ 21.

1. Wsiadanie i wysiadanie z autobusów odbywa się tylko na przystankach komunikacyjnych, lub dworcach po całkowitym zatrzymaniu autobusu. Pierwszeństwo przed wsiadającymi mają osoby opuszczające autobus.
2. Wsiadanie i wysiadanie z autobusu odbywa się tylko przez wyznaczone do tego drzwi. Zabrania się wsiadania do autobusu przez drzwi stanowiące wejście do kabiny kierującego autobusem.
3. Zabrania się wsiadania i wysiadania z autobusu:
  - 1) podczas ruchu autobusu,
  - 2) przed całkowitym otwarciem drzwi autobusu,
  - 3) po sygnale oznajmiającym zamknięcie drzwi lub odjazd autobusu.
4. Wsiadanie do autobusów na przystankach końcowych dozwolone jest za zgodą kierowcy autobusu, po zakończeniu czynności związanych ze zmianą kierunku jazdy i po podstawieniu autobusu na przystanek.
5. Kierowca autobusu jest obowiązany podstawić autobus na przystanek początkowy niezwłocznie po zakończeniu czynności związanych ze zmianą kierunku jazdy.
6. Podróżni obowiązani są opuścić autobus na przystanku końcowym:
  - 1) gdy jest to wyznaczony przystanek dla wysiadających,
  - 2) gdy autobus zakończył obsługę danej trasy,
  - 3) gdy zachodzi konieczność dokonania czynności związanych ze zmianą kierunku jazdy ,
  - 4) na polecenie kierowcy autobusu.
7. Podróżni zajmujący miejsca stojące, w czasie jazdy powinni trzymać się uchwytów lub poręczy.

§ 22.

1. W celu ułatwienia korzystania z autobusów osobom niepełnosprawnym, w tym również poruszającym się na wózkach inwalidzkich, część kursów na niektórych liniach wykonywana jest przez autobusy dostosowane do obsługi osób niepełnosprawnych.
2. Wózki dziecięce oraz inwalidzkie nie podlegają opłacie.
3. Dziecko powinno przebywać w wózku podczas jazdy oraz być zabezpieczone pasami zapobiegającymi wypadnięciu z niego. W razie braku takiego zabezpieczenia dziecko należy wyjąć z wózka.

§ 23.

Podróżny zamierzający wysiąść z autobusu na przystanku oznaczonym „na żądanie” obowiązany jest wcześniej uprzedzić o tym kierowcę, naciskając umieszczony w autobusie przycisk „na żądanie”, a osoba zamierzająca wsiąść do autobusu na takim przystanku, powinna odpowiednio wcześniej dać kierowcy znak przez wyraźne podniesienie ręki. Wskazane czynności winny być dokonane w sposób umożliwiający bezpieczne zatrzymanie autobusu na przystanku.

§ 24.

1. Osoby uciążliwe, zagrażające bezpieczeństwu lub porządkowi mogą być usunięte z autobusu, przystanku lub dworca, bądź niedopuszczone do przewozu. Podróżnym tym nie przysługuje zwrot opłaty za ewentualny przejazd.
2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, kierowca może zmienić trasę przejazdu i skierować się do najbliższego komisariatu Policji lub telefonicznie poprosić o interwencję Policję.

§ 25.

1. W autobusach zabrania się:
  - 1) otwierania drzwi autobusu podczas jazdy lub podczas zatrzymania poza przystankiem,
  - 2) przebywania w promieniu pracy skrzydeł drzwi w czasie ich otwierania lub zamykania,
  - 3) przebywania w kabinie kierującego autobusem podczas jazdy,
  - 4) przebywania poza strefą przeznaczoną dla podróżnych, poza barierkami wyznaczającymi tą strefę,
  - 5) używania w nieuzasadnionych przypadkach urządzeń alarmowych, hamulca bezpieczeństwa, awaryjnego otwierania drzwi, wyjść awaryjnych, środków ochrony przeciwpożarowej oraz innych urządzeń technicznych,
  - 6) zanieczyszczania i zaśmiecania lub niszczenia urządzeń i wyposażenia,
  - 7) wychylania się z autobusu i opierania się o drzwi podczas jazdy,
  - 8) jazdy na stopniach autobusu lub na jego zewnętrznych częściach,
  - 9) siadania na barierkach ochronnych, poręczach i uchwytach, na podłodze oraz schodach,
  - 10) spożywania napojów alkoholowych,
  - 11) spożywania napojów i artykułów żywnościowych, jeżeli może to spowodować zabrudzenie pozostałych podróżnych, zanieczyszczenie autobusu;
  - 12) przebywania w łóżworolkach lub wrotkach, używania deskorolek, rowerów i innego sprzętu sportowego,
  - 13) uprawiania sportów lub innych podobnych czynności i zabaw;
  - 14) gry na instrumentach muzycznych i korzystania z urządzeń nagłaśniających bez zgody operatora,
  - 15) korzystania z telefonu komórkowego w sposób zakłócający spokój innych podróżnych;
  - 16) zebrania i sprzedaży obnośnej,
  - 17) wyrzucania jakichkolwiek przedmiotów z autobusu podczas jazdy lub postoju,
  - 18) wykonywania czynności niedozwolonych w miejscach publicznych lub mogących narazić inne osoby lub mienie na szkody lub obrażenia,
  - 19) kwestowania, nalepiania plakatów i ogłoszeń, rozrzucania i rozdawania ulotek oraz materiałów reklamowych bez zgody operatora,
  - 20) zakłócania w inny sposób spokoju podróżnych.
2. W autobusach i na przystankach, niezależnie od ograniczeń określonych w ust. 1 podróżnym zabrania się także palenia tytoniu oraz używania tzw. e-papierosów.
3. Zabrania się podchodzenia do krawędzi przystanku komunikacyjnego podczas podjeżdżania autobusu w sposób uniemożliwiający lub utrudniający zatrzymanie się tego autobusu na przystanku.

Rozdział 8.

Przewóz rzeczy (bagażu) i zwierząt

§ 26.

1. Podróżny może zabrać ze sobą do autobusu rzeczy (bagaż) oraz zwierzęta, jeżeli istnieje możliwość umieszczania bagażu w autobusie tak, aby nie utrudniał przejścia i nie narażał na szkodę osób i mienia innych podróżnych, nie zasłaniał widoczności obsłudze autobusu, nie zagrażał bezpieczeństwu ruchu oraz o ile nie naruszy to przepisów porządkowych określonych w niniejszych przepisach. W uzasadnionych przypadkach, szczególnie przy dużej ilości pasażerów, kierujący pojazdem może odmówić przewozu bagażu o rozmiarach lub masie stanowiących utrudnienie dla przewożonych osób, tj. takich, których wniesienie/wyniesienie do/z pojazdu przez pasażera nie jest możliwe bez pomocy innych osób – nie dotyczy wózków dziecięcych i inwalidzkich.
2. Podróżny ma obowiązek nadzorowania przewożonych przez siebie rzeczy (bagażu) i zwierząt. Podróżny odpowiada za zanieczyszczenie autobusu lub uszkodzenie jego urządzeń i wyposażenia oraz za szkody i obrażenia odniesione przez współpodróżnych powstałe w związku z przewożeniem przez podróżnego rzeczy (bagażu) i zwierząt.
3. Bagażu i zwierząt nie można umieszczać na miejscach przeznaczonych do siedzenia.
4. Przewóz psa może się odbywać pod warunkiem, że pies ma założony kaganiec i jest trzymany na smyczy.
5. Podróżny przewożący psa obowiązany jest posiadać przy sobie ważny dokument poświadczający aktualność szczepienia psa przeciwko wściekliźnie (np. książeczka zdrowia z odpowiednim wpisem).
6. Inne zwierzęta należy przewozić w koszach, klatkach, słoikach, itp. w sposób niezagrażający bezpieczeństwu innych podróżnych i ich mieniu.
7. W przypadku naruszenia przez podróżnego postanowień ust. 1÷6, kierowca autobusu może zażądać opuszczenia autobusu przez podróżnego, wraz z przewożonym bagażem lub zwierzęciem.

§ 27.

1. Zabrania się przewożenia w autobusach:

- 1) przedmiotów, które mogą wyrządzić szkodę innym podróżnym przez zanieczyszczenie lub uszkodzenie ciała lub ich mienia, albo mogą uszkodzić lub zanieczyścić autobus (np. ostrych narzędzi, przedmiotów o ostrych krawędziach lub otwartych pojemników ze smarami, farbami, chemikaliami itp.),
- 2) przedmiotów mogących przeszkadzać innym podróżnym lub narażać ich na niewygody,
- 3) przedmiotów cuchnących, zapalnych, łatwopalnych, wybuchowych, broni (z wyjątkiem funkcjonariuszy służb mundurowych w trakcie pełnienia obowiązków służbowych) oraz innych materiałów niebezpiecznych,
- 4) przedmiotów wywołujących odczucie odrazy,
- 5) przedmiotów, których przewóz środkami transportu publicznego jest zabroniony na podstawie niniejszych przepisów lub odrębnych przepisów.

2. Podróżny, który spowodował uszkodzenie autobusu lub innych urządzeń komunikacyjnych odpowiada materialnie wobec operatora za wyrządzone z jego winy szkody oraz zanieczyszczenia autobusów.

§ 28.

1. Nadzór nad przewożonym bagażem i zwierzętami należy do obowiązków podróżnego.
2. Za rzeczy (bagaż) lub zwierzęta, które podróżny przewozi pod własnym nadzorem, operator ponosi odpowiedzialność w przypadku, gdy szkoda powstała z winy operatora.

§ 29.

Na żądanie innych podróżnych, kierowcy autobusu, pracowników nadzoru ruchu lub kontrolerów biletów podróżny jest obowiązany:

- 1) umieścić przewożony bagaż tak, aby nie utrudniać innym osobom korzystania z autobusu,
- 2) opuścić autobus wraz z przewożonym zwierzęciem, jeżeli jest ono przewożone w sposób sprzeczny z postanowieniami § 26,
- 3) opuścić autobus wraz z przewożonym bagażem, jeżeli obejmuje on przedmioty określone w § 27,
- 4) okazać dokument, o którym mowa w § 26 ust. 5.

Rozdział 9. Postanowienia końcowe

§ 30.

1. Skargi i wnioski dotyczące funkcjonowania komunikacji miejskiej można składać osobiście w siedzibie operatora, od poniedziałku do piątku w godzinach od 7⁰⁰ do 15⁰⁰, listownie lub za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres wskazany na stronie internetowej operatora.
2. W zakresie nieuregulowanym niniejszymi przepisami prawa i obowiązki stron określają przepisy Kodeksu Cywilnego oraz ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. Prawo przewozowe.